

28. august 1998

Aktuell utdanningsstatistikk

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Voksenopplæring i Norge

Nøkkeltall 1998

5 / 98

Aktuell utdanningsstatistikk

I *Aktuell utdanningsstatistikk* publiseres statistikk på ulike emneområder innenfor utdanningsstatistikken.

Husk å oppgi kilde: Statistisk sentralbyrå ber om å bli oppgitt som kilde når statistikk eller andre opplysninger fra dette heftet blir gjengitt.

Ansvarlig seksjon: Seksjon for befolknings- og utdanningsstatistikk.

Redaktør: Elisabetta Vassenden.

Redaksjonsmedarbeidere: Terje Risberg, tlf. 62 88 52 68, e-post: terje.risberg@ssb.no, Tor Jørgensen, tlf. 62 88 52 69, e-post: tor.jorgensen@ssb.no, faks 62 88 52 89.

Redigering: Solfrid Michaelsen, Åshild Vestaberg.

Priser: Pr. år kr 420,00 inkl. mva. Enkelt-nummer kr 50,00 inkl. mva.

Forespørsel om salg og abonnement

rettes til: Statistisk sentralbyrå, Salg- og abonnementservice, Postboks 1260, 2201 Kongsvinger, tlf. 62 88 55 00, faks 62 88 55 95, e-post: salg-abonnement@ssb.no.

ISSN 1500-4295

Elektronisk formidling

Foruten papirutgaven finnes publikasjonen tilgjengelig i elektronisk versjon under SSBs webtjeneste på Internett. Adressen er <http://www.ssb.no>. Tabellene kan lastes ned i Excel.

Andre tabeller

Spesialtabeller kan bestilles fra Statistisk sentralbyrå.

Standardtegn

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Rettet siden forrige utgave	r

Innhold

1. Innledning	3
2. Opplæring etter nivå/arrangør	4
3. Ressursbruk i voksenopplæringen	14
Vedlegg fra KUF	
1. Forskning og utvikling	16
2. Internasjonalt samarbeid	17
3. Vil du vite mer om voksenopplæring i Norge?	18
4. Nyttige adresser	19

Innledning

Gjennom *Aktuell utdanningsstatistikk* ønsker Statistisk sentralbyrå å øke tilgjengeligheten til og aktualiteten på statistikk om utdanningsaktiviteter i Norge. Statistisk sentralbyrå ønsker også gjennom denne publikasjonsserien å presentere et bredere spekter av statistikk om elever og studenter i Norge. Serien forsøker å dekke interessenters behov for nøkkeltall for utdanningssektoren.

Aktuell utdanningsstatistikk er finansiert i fellesskap av Statistisk sentralbyrå og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Både Statistisk sentralbyrå og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bidrar med materiale til publikasjonsserien. Statistisk sentralbyrå har det redaksjonelle ansvaret for publikasjonene og står ansvarlig for den faglige kvaliteten.

Aktuell utdanningsstatistikk vil bli utgitt ca. 10 ganger pr. år, og vil i tillegg til denne nøkkeltallspublikasjonen for voksenopplæringssektoren i Norge inneholde egne publikasjoner for de andre sektorene av utdanningssystemet; Grunnskoler, Videregående skoler, Universiteter og høyskoler, samt en fellespublikasjon for alle sektorer. De andre publikasjonene tar for seg aktuelle temaer i utdanningsstatistikken.

Denne nøkkeltallspublikasjonen inneholder statistikk over de fleste emner innenfor voksenopplæring, bl.a. opplæring i skoleverket, studieforbund, fjernundervisning og folkehøgskoler.

1. Innledning

Målet for voksenopplæringen er å heve kompetansenivået i den voksne delen av befolkningen og å fremme likestilling, allmenndanning og personlig vekst. En bredt anlagt folkeopplysning og voksenopplæring er et viktig ledd i en samlet strategi for livslang læring. Voksenopplæringen gir kompetanse for arbeidslivet og grunnlag for sosialt og kulturelt engasjement og demokratisk deltakelse i samfunnslivet.

Voksenopplæring i Norge omfatter i hovedsak disse områdene:

- grunnskoleopplæring for voksne
- videregående opplæring for voksne
- opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere og flyktninger
- høyere utdanning for voksne
- arbeidsmarkedsopplæring
- opplæring arrangert av studieforbundene
- folkehøgskolene
- fjernundervisning

Lov om voksenopplæring angir hovedprinsippene for ansvar, organisering og finansiering av opplæringen. Det er gitt konkrete bestemmelser om opplæring på bestemte nivåer i lovene om grunnskolen, videregående opplæring, fagopplæring og høyere utdanning, og om

hvem som defineres som voksne. Det er en egen lov om folkehøgskoler.

Folkeopplysning har lang tradisjon i Norge og Norden, og spiller en vesentlig rolle i opplæring til demokrati og deltakelse i organisasjons- og samfunnsliv. Folkeopplysningens oppgave er å gi mennesker muligheter til å påvirke sin egen hverdags- og livssituasjon og bidra til at de får et mer meningsfylt liv.

Norsk voksenopplæring er sammensatt og mangfoldig. Det er i liten grad etablert egne offentlige institusjoner for voksenopplæring. Ansvar er dels lagt til de offentlige utdanningsinstitusjonene (grunnskoler, videregående skoler, høgskoler og universiteter) og dels til frittstående/private institusjoner og organisasjoner (studieforbund, folkehøgskoler og fjernundervisningsinstitusjoner). Arbeidslivet er også en betydelig aktør i voksenopplæringen, både i samarbeid med ulike utdanningsinstitusjoner og ved interne tiltak i virksomhetene. Det foreligger ikke statistikk for den samlede opplæringsinnsatsen i arbeidslivets egen regi. Tabell 1.1 viser deltakelse i ulike voksenopplæringstiltak. Det er ikke tatt hensyn til opplæringens lengde, som spenner fra årskurs til kortere kurs.

1.1. Voksenopplæring, etter tema/arrangør, omfang og deltakere. 1997

Tema/arrangør	Omfang	Deltakere
Studieforbundene	64 357 kurs med et snitt på 30 timer pr. kurs ¹	711 351
Folkehøgskolene	Hovedkurs 16,5 og 33 uker. Kortkurs 3 dager-16,5 uker ²	29 474
Fjernundervisningsinstitusjonene	82 650 påmeldinger ³	52 207
Opplæring for fremmedspråklige	556 776 undervisningstimer ⁴	22 040
Arbeidsmarkedsopplæring	2 645 kurs ⁵	39 787
Grunnskoleopplæring for voksne i kommunalt regi ⁶	106 927 årstimer ⁷	1 426
Spesialundervisning på grunnskolens område ⁶	553 729 årstimer ⁷	5 287
Videregående opplæring for voksne i fylkeskommunal regi	20 176 elever i ordinære klasser. Pluss 14 650 deltids elever ⁸	34 826
Etter- og videreutdanning ved universiteter og høgskoler	Etterutdanning: 74 059 deltakere. Videreutdanning: 11 511 deltakere ⁹	85 570

¹ Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB). ² Kilde: KUFs informasjonssystem for folkehøgskoler (DIFF). ³ Kilde: Statistikk for frittstående fjernundervisningsinstitusjoner (FRES). ⁴ Kilde: Statistikk for norskopplæring for voksne innvandrere (FRES). ⁵ Kilde: Arbeidsdirektoratet. ⁶ Tall for skoleåret 1997/98. ⁷ Kilde: Grunnskolens informasjonssystem (GSI). ⁸ Kilde: Videregående skoles informasjonssystem (VSI). ⁹ Kilde: Database for høgre utdanning (DBH).

2. Opplæring etter nivå/arrangør

2.1. Grunnskoleopplæring for voksne

Opplæringen omfatter eksamensrettet grunnskoleopplæring og spesialundervisning for voksne (over 16 år) på grunnskolenes område.

Ansvar og organisering

Etter voksenopplæringslovens § 5 har kommunene ansvar for grunnskoleopplæringen for voksne. Når det gjelder spesialundervisning, har kommunene ansvar for opplæringen for voksne over 20 år som har rett til slik opplæring etter § 5, annet ledd. Fylkeskommunene har ansvar for å gi spesialundervisning til ungdom mellom 16 og 20 år som har rett til slik opplæring. Fylkeskommunens ansvar opphører etter endt vårsemester i det kalenderåret eleven fyller 21 år. Tilskudd til opplæringen er lagt inn i rammeoverføringene fra staten til kommunene og fylkeskommunene.

Det er den enkelte kommune som ut fra registrert behov, avgjør om det skal settes i gang eksamensrettet grunnskoleopplæring. Retten til spesialundervisning bygger på en sakkyndig vurdering av et særskilt behov for slik opplæring, og er avgrenset til personer som ikke har fullført grunnskolen, og til personer som på grunn av sykdom eller skade trenger fornyet opplæring. Den kommunale voksenopplæringen er organisert etter ulike modeller. I en del kommuner er det egne voksenopplæringsentre. Andre steder er opplæringen lagt til ordinære grunnskoler, og noen steder er det pedagogiske og administrative ansvaret for opplæringen lagt direkte til skoleadministrasjonen i kommunen. En del kommuner samarbeider om interkommunale voksenopplæringsentre, og det finnes også andre arrangører, som f.eks. studieforbund og videregående skoler.

Eksamensrettet grunnskoleopplæring

Eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne er organisert i egne kurs. Opplæringen dekker vanligvis 9. og 10. klassetrinn, men bygger i stor utstrekning på den enkelte elevs forutsetninger. Det er utarbeidet egne læreplaner for voksne og for voksne innvandrere og flyktninger. Disse bygger på grunnskolenes læreplaner, men er tilpasset voksne når det gjelder stoffvalg og vektlegger voksenpedagogiske prinsipper. Det er også utviklet egne prøver for voksne til grunnskoleeksamen. Grunnskoleeksamen for voksne omfatter fem fag: Norsk (hovedmål og sidemål, eller "norsk som andrespråk" for personer med et annet morsmål enn norsk), matematikk og engelsk (skriftlig) og to av de tre muntlige fagene samfunnsfag, kristendom med livssyn og naturfag. Gjennomført opplæring gir samme kompetanse og samme rettigheter som den ordinære grunnskoleopplæringen.

2.1. Eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne, etter alder og kjønn. 1997¹

	Innvandrere/flyktninger			
	Under 21 år	21 år og over	Under 21 år	21 år og over
I alt	29	589	168	640
Kvinner	20	364	90	431
Menn	9	225	78	209

¹ Statens utdanningskontorer har påpekt at det er visse usikkerheter knyttet til rapporteringen.

Kilde: GSI.

2.2. Oppmeldte til grunnskoleeksamen, etter fag. 1995-1997

	Norsk hovedmål	Norsk sidemål	Norsk som andrespråk	Matematikk	Engelsk
1995	1 018	953	797	1 830	1 842
1996	1 241	1 128	670	1 809	1 798
1997	959	864	613	1 492	1 511
Vår 1997	920	830	612	1 452	1 474
Høst 1997	39	34	1	40	37

Kilde: Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus, eksamenssekretariatet.

Med utgangspunkt i nytt læreplanverk for grunnskolen (L97 og L97 samisk) utarbeides det nå veiledninger for de fag som inngår i grunnskoleopplæring for voksne, inkl. tegnspråk som førstespråk og samisk. L97 skal tas i bruk for voksne fra skoleåret 1999/2000 og vil da erstatte de nåværende læreplanene.

I alt var vel 5 400 kandidater oppmeldt i de skriftlige fagene i 1997 (det er ikke en tilsvarende oversikt over muntlige fag). Voksne som følger grunnskoletilbud drevet av kommunen, eller av en godkjent videregående skole eller godkjent privat skole i samarbeid med eller på oppdrag av kommunen, kan få standpunkt karakterer. Disse elevene følger den ordinære trekkordningen for elever som skal opp til eksamen i grunnskolen. I 1997 var det i tillegg til elever med deltakerstatus 1 750 oppmeldinger som privatister i fagene. Det ble avlagt 2 011 prøver.

Spesialundervisning på grunnskolenes område

Opplæringen skal være av grunnleggende karakter, og den skal kvalitetsmessig være likeverdig med den som gis etter grunnskoleloven. Opplæringen skal ha som utgangspunkt at den voksne skal gis muligheter til bedret livskvalitet, til å bli mer selvhjelpen og til å kunne mestre grunnleggende ferdigheter.

2.3. Spesialundervisning på grunnskolens område, etter alder og kjønn. 1995-1997¹

	I alt	Under 21 år	21 år og over
1995 i alt	6 043
1996 i alt
1997 i alt	5 087	70	5 217
Kvinner	2 915	36	2 879
Menn	2 372	34	2 338

¹ Statens utdanningskontorer har påpekt at det er en viss usikkerhet knyttet til rapporteringen.

Kilde: GSI.

2.2. Videregående opplæring for voksne

Formålet er å gi voksne muligheter til å skaffe seg kompetanse innenfor allmenn- og yrkesrettet videregående opplæring.

Om statistikken

Statistikken omfatter voksne i tilbud som innrapporteres i henhold til omfangsbestemmelsene. Det foreligger ikke tall for andelen voksne som får tilbud i kurs organisert spesielt for voksne. Som voksne regnes elever over 20 år, dvs. elever som ikke har lovfestet rett til videregående opplæring.

Ansvar og organisering

Fylkeskommunene har ansvar for videregående opplæring for voksne. Ansvaret er hjemlet både i lov om videregående opplæring og i voksenopplæringsloven. Ungdom mellom 16 og 20 år har rett til videregående opplæring, men fylkeskommunene har plikt til å tilby videregående opplæring også til voksne. Voksenopplæringsloven åpner for at også studieforbund kan organisere videregående opplæring for voksne etter avtale med fylkeskommunen.

Videregående opplæring for voksne arrangeres ved de ordinære videregående skolene. Det finnes også noen få fylkeskommunale og ett statlig voksenopplærings-senter, Statens ressurs- og voksenopplærings-senter i Oslo. I tillegg tilbyr studieforbundene og fjernundervis-

ningsinstitusjonene kurs innen videregående opplæring. Deltakerne her vil normalt avlegge eksamen som privatister.

Læreplanene for videregående opplæring i Reform 94 gjelder også for voksne. Planene er tilpasset voksnes behov bl.a. ved at de er modulstrukturerte. Det innebærer at en ikke behøver å lese hele faget samtidig, men kan gjennomgå forskjellige deler (moduler) av faget til forskjellige tider. Opplæringstilbud for voksne kan reduseres inntil 2/3 av det timetallet læreplanene fastsetter, uten at deltakerne mister muligheten til å få standpunkt-karakterer. Det er mulig å gå opp som privatist i alle fag.

Ordinær opplæring

Tabell 2.4 viser antall elever fordelt på grunnkurs, videregående kurs I (VK I) og videregående kurs II (VK II) og andelen voksne elever (deltidselever er ikke medregnet i tabellen). Andelen voksne har blitt redusert siden iverksettingen av Reform 94. Omfangsfor-skriften pålegger fylkeskommunene å ha et omfang elever og lærlinger i heltidsopplæring som tilsvarer 375 prosent av et gjennomsnittlig årskull. Dette skal også gi rom for opplæring av voksne. I de fleste fylkene blir omfangsfor-skriften ikke oppfylt. Skoleåret 1997/98 var det over 20 100 heltidselever og 14 650 deltidselever over 20 år i videregående opplæring. Omregnet utgjør deltidselev-ene 4 100 heltidselever.

Fagopplæring i arbeidslivet

Voksne som ønsker fagbrev etter lov om fagopplæring i arbeidslivet, kan benytte seg av følgende ordninger:

- Voksne over 21 år kan tas inn som lærlinger med full praktisk opplæring i bedrift.
- Voksne med 25 prosent lengre allsidig praksis enn fastsatt læretid kan gå opp til fagbrev etter reglene i § 20 i lov om fagopplæring i arbeidslivet.
- Voksne som ikke fyller kravene i § 20 kan tas inn som lærlinger på samme måte som dem med rett til videregående opplæring.

§ 20-kandidatene kan framstille seg til fag- og svenneprøve uten at det blir reist krav om å gå opp til en egen prøve i de felles allmenne fagene i videregående opplæring.

2.4. Heltidselever i videregående opplæring og andelen voksne, etter kurstype. 1993/94-1997/98

Kurstype	Elever i alt					Prosentandel voksne				
	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98
I alt	199 645	185 976	177 858	171 120	167 091	21,0	18,0	13,3	12,7	12,0
Grunnkurs	80 899	73 579	65 484	65 498	64 542	16,0	11,0	6,3	7,7	6,7
VK I	60 202	56 661	57 430	56 404	55 179	21,0	20,0	9,8	10,1	8,9
VK II	58 544	55 736	54 944	49 218	47 370	30,0	26,0	25,2	22,5	23,0

Kilde: VSI.

2.5. § 20-kandidater. 1993-1997. Absolutte tall og prosent					
	1993	1994	1995	1996	1997
§ 20-kandidater	6 906	6 710	7 088	9 193	16 817
Prosent av totalt antall kandidater til fagbrev	50	46	46	47	59

Kilde: LINDA-fagopplæring.

I 1997 var det vel 5 500 personer som deltok i studieforbundenes opplæring som forbereder til fagprøve i henhold til § 20.

2.3. Opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere, inkludert flyktninger og asylsøkere

Kunnskaper og ferdigheter i norsk språk og om det norske samfunn er avgjørende for at innvandrere og flyktninger skal bli funksjonsdyktige og finne seg til rette i det norske samfunn. Tilbudet om opplæring i norsk med samfunnskunnskap gis til personer over 16 år som ikke er tatt inn som elever i andre utdanningsinstitusjoner og som har et annet morsmål enn norsk, dansk, svensk og samisk.

Om statistikken

"Deltakere (gjennom året)", slik tallene framkommer i tabellen, kan være høyere enn antall personer som faktisk deltar i undervisningen. En deltaker som slutter etter vårsemesteret, teller som *en* person, og det samme gjelder for en deltaker som starter om høsten, mens deltakere som fortsetter fra vår til høst, i noen grad kan ha blitt registrert to ganger.

Ansvar og organisering

Det er et kommunalt ansvar å gi tilbud om norskopplæring med samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Kommunen kan selv drive opplæringen, eller den kan overlate driften til tilskuddsberettigede studieforbund eller andre godkjente utdanningsinstitusjoner. I 1997 gjennomførte skoleverket 92,3 prosent av undervisningen, studieforbundene 6,3 prosent og folkehøgskolene 1,4 prosent. Det var undervisning i 330 kommuner. Staten gir tilskudd til opplæringen etter faste satser og retningslinjer.

Virksomheten

Voksne innvandrere, flyktninger og asylsøkere fikk i 1997 tilbud om 500 timer opplæring i norsk med samfunnskunnskap. Ved særlige behov kunne flyktninger og asylsøkere få ytterligere 250 timer. En ordning med fleksibel bruk av timerammen har gjort dette mulig også for innvandrere. Erfaringene med bruk av fleksibel timeramme vil bli evaluert i 1998.

2.6. Opplæring for voksne fremmedspråklige, etter omfang. 1993-1997					
	1993	1994	1995	1996	1997
Undervisningstimer	367 452	547 235	613 368	572 715	556 776
Deltakere (gjennom året)	16 414	27 525	25 565	22 268	22 040
Personer ¹	8 269	13 179	13 909	13 598	11 252
Statstilskudd (i 1000 kroner)	164 947	276 259	296 565	275 593	251 120

¹ Antall personer over hele landet. Tellingstidspunkt 1.12.

Kilde: KUF.

Evaluering av deltakerne

Deltakere som avslutter den statsfinansierte opplæringen i norsk med samfunnskunnskap, avlegger Språkprøven i norsk for fremmedspråklige voksne (tidligere Mellomnivåtesten). I 1997 ble Språkprøven arrangert 3 ganger på 2-3 steder i hvert fylke. Nesten 3 300 kandidater avla Språkprøven på bokmål mens 5 tok den på nynorsk.

Av antall personer som fikk opplæring per 01.12.1997, fikk 1 075 personer alfabetiseringsopplæring. Antall personer som har fått alfabetiseringsopplæring har vært stabil de siste to år. Antallet varierer sterkt fra fylke til fylke.

2.4. Høyere utdanning

Voksne kan ta høyere utdanning som ordinære studier, som etter- og videreutdanning ved universiteter og høyskoler eller delta i opplæring arrangert av studieforbund.

Etter- og videreutdanning ved universiteter og høyskoler

Med etterutdanning menes kortere kurs som ikke gir formell kompetanse, men som sikter mot fornyelse og ajourføring av en førstegangsutdanning. Med videreutdanning menes eksamensrettede studier/fag som gir formell kompetanse og vektutstilling i grad. Et videreutdanningstilbud vil ofte være en spesialisering/påbygging av en grunnutdanning. Tabellen viser deltakelse i etter- og videreutdanning i regi av statlige høyskoler og universiteter.

2.7. Etter- og videreutdanning ved universiteter og høyskoler, etter kjønn. 1996			
	I alt	Menn	Kvinner
Etterutdanning	74 059
Videreutdanning ¹	11 511	4 963	6 548

¹ Omregnet til helårsstudenter ved statlige høyskoler. Tallene gjelder for høsten 1996.

Kilde: DBH.

Tallene for etterutdanning og videreutdanning er ikke sammenlignbare. Tallet for etterutdanning gjelder antall personer, mens for videreutdanning er det omregnet til helårsekvivalenter.

Studieringer på høyere nivå

Studieringene gir innføring i fagstoff, arbeidsmetoder og emner på høyere utdanningsnivå og skal ha faglig godkjenning fra en offentlig institusjon (høgskole eller universitet). Studieringene arrangeres av studieforbund, og det blir gitt statlig tilskudd til om lag 30 prosent av denne virksomheten.

De statlige utdanningskontorene behandler søknadene fra studieforbundene og fordeler midler i sitt fylke. Utdanningskontorene skal foreta en samlet vurdering av behovene i regionen og spesielt vurdere å få dekket de opplæringsbehov som ikke dekkes av høgskole og universitet.

Om statistikken

Tabell 2.8 omfatter opplæring som arrangeres i regi av studieforbund og som har faglig godkjenning. Tallene for 1997 er ikke direkte sammenlignbare med tidligere år, da de i hovedsak bare omfatter den opplæringen som er eksamensrettet og som har mottatt statstilskudd. Rapporten for 1997 omfatter anslagsvis 1/3 av opplæringen arrangert av studieforbundene på dette nivået.

2.8. Studieringer på høyere nivå arrangert av studieforbund. 1995-1997¹

	Deltakere		Kurs		Timetall	
	I alt	Med tilbud om eksamen	I alt	Med tilbud om eksamen	I alt	Med tilbud om eksamen
1995 ..	33 229	86 710	..
1996 ..	33 198	..	2 418	..	127 506	..
1997	8 915	..	657	..	32 092

¹ Statistikken er under omlegging og tallene for 1997 er ikke sammenlignbare med tidligere år.

Kilde: Voksenopplæringsforbundet.

2.5. Arbeidsmarkedsopplæring

Arbeidsmarkedsopplæring (AMO) skal kvalifisere arbeidssøkere til ordinært arbeid, redusere mistilpasning mellom arbeidslivets behov og arbeidssøkernes kompetanse og motivere arbeidsledige til å ta mer utdanning.

I henhold til lov om voksenopplæring utarbeider Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) i samarbeid med Arbeids- og administrasjonsdepartementet forskrifter for AMO som bl.a. definerer ansvar for opplæringen. Arbeidsmarkedsmyndighetene har det økonomiske ansvaret, ansvar for hvilke kurs som settes i gang, for lokalisering og for inntak av kursdeltakere. Nedre aldersgrense for å kunne delta på et AMO-kurs er 19 år. Kursenes varighet er fra 2 til 38 uker.

AMO-kurs gjennomføres av ulike aktører. Kurs som gir formell kompetanse på videregående nivå gjennomføres etter læreplanene i Reform 94. Det er utarbeidet en egen veiledning om AMO innenfor videregående opplæring.

2.9. Arbeidsmarkedsopplæring, etter kurs, deltakere og bevilgning. 1990-1997

	Kurs	Deltakere	Bevilgning i mill. kr
1990	4 195	58 200	2 190
1992	4 729	58 233	2 321
1993	4 959	62 390	2 389
1994	4 850	63 081	2 284
1995	5 000	61 200	1 887
1996	3 300	52 260	1 666
1997	2 645	39 787	1 342

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

Tabell 2.10 viser at det i perioden 1.10.1996-30.9.1997 var snaut 35 000 personer som fullførte et AMO-kurs. Totalt sett var det noen flere kvinner enn menn som deltok på slike kurs. 47 prosent av de mannlige deltakerne var i aldersgruppen 21-30 år. Denne andelen var noe lavere blant kvinnene, 44 prosent. 31 prosent av kvinnene var i aldersgruppen 31-40 år, mens tilsvarende andel for de mannlige deltakerne var 27 prosent. Aldersstrukturen er altså noe forskjellig blant menn og kvinner på AMO-kurs.

	Fullførte i alt	Menn					Kvinner				
		I alt	Under 21 år	21-30 år	31-40 år	41 år og over	I alt	Under 21 år	21-30 år	31-40 år	41 år og over
Hele landet	34 985	16 669	653	7 831	4 451	3 734	18 316	498	7 989	5 737	4 092
Østfold	1 905	893	23	403	258	209	1 012	25	469	291	227
Akershus	3 123	1 536	38	547	441	510	1 587	25	511	539	512
Oslo	3 997	1 862	28	659	666	509	2 135	36	897	675	527
Hedmark	893	333	7	159	84	83	560	12	237	173	138
Oppland	1 154	420	37	223	87	73	734	16	371	226	121
Buskerud	2 235	1 065	35	456	299	275	1 170	35	433	394	308
Vestfold	1 950	949	36	416	234	263	1 001	14	383	361	243
Telemark	2 214	965	41	499	264	161	1 249	22	591	385	251
Aust-Agder	1 006	449	19	276	100	54	557	19	259	167	112
Vest-Agder	1 525	660	29	289	208	134	865	76	399	245	145
Rogaland	2 978	1 488	71	705	365	347	1 490	51	633	427	379
Hordaland	3 568	1 700	96	874	417	313	1 868	58	828	585	397
Sogn og Fjordane ..	365	187	14	91	43	39	178	5	99	46	28
Møre og Romsdal ..	1 087	550	26	282	138	104	537	5	234	185	113
Sør-Trøndelag	1 790	778	27	346	218	187	1 012	26	458	316	212
Nord-Trøndelag	1 170	633	18	369	129	117	537	13	253	180	91
Nordland	1 567	796	38	452	191	115	771	24	397	238	112
Troms	1 279	725	43	400	169	113	554	22	289	150	93
Finnmark	790	506	19	263	108	116	284	6	149	72	57
Uoppgitt	389	174	8	122	32	12	215	8	99	82	26

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

2.6. Studieforbundene

Generelt

Studieforbund er paraplyorganisasjoner for frivillige, ideelle organisasjoner som tilbyr opplæring (kurs, studieringer) allment til befolkningen. Per 1.1.1998 er det 22 studieforbund som er godkjent for statstilskudd. Disse har til sammen over 360 medlemsorganisasjoner, herunder de fleste politiske partier, de fleste arbeidstakerorganisasjoner og ulike livssyns- og interesseorganisasjoner. Det stilles krav til omfang, geografisk spredning og demokratisk oppbygging for å bli godkjent som studieforbund.

Studieforbundenes virksomhet bygger tradisjonelt på folkeopplysningstanken hvor studiearbeid blant voksne skal være ubundet av bestemte pensumer og eksamener. I dag får en betydelig andel av deltakerne opplæring på grunnskole-, videregående skole- og høyskolenivå og får tilbud om offentlig eksamen, annen godkjent eksamen, sertifisering eller interne prøver. § 19 i lov om voksenopplæring stiller ulike krav til opplæringens organisering, deltakernes alder, studieplan og lignende for at opplæringen kan motta tilskudd. Studieforbundene har et eget fellesorgan Voksenopplæringsforbundet (Vofo) med organisasjonsledd i alle fylker.

Omfang

I gjennomsnitt har kursene 11 deltakere og en varighet på 30 timer. Til sammen ble det innrapportert

Om statistikken

Dataene i dette kapitlet er i all hovedsak hentet fra Statistisk sentralbyrås nye voksenopplæringsdatabase. Dataene blir levert SSB på enkeltkursnivå og gir informasjon om antall deltakere fordelt på kjønn og alder, antall kurs fordelt på emner og nivå (og i hvilken kommune kurset holdes) og antall studietimer, med og uten lærer. Innrapporteringen gir opplysninger om det er tilbud om offentlig eksamen, sertifisering eller interne prøver, når på døgnet opplæringen finner sted og om kursets varighet. Merk at en person kan være telt flere ganger, og at tabellen ikke tar hensyn til opplæringsens lengde.

1 908 708 studietimer, og statstilskuddet utgjorde i gjennomsnitt 2 100 kr per kurs.

Emneinndelingen tar utgangspunkt i det faget kurset omhandler og ligger tett opp til det ordinære utdanningssystemet. Estetiske fag og håndverksfag er det største hovedemnet i alle aldersgrupper. Innenfor dette emnet er opplæring i sang og samspill de største enkelt-emner. Aldersgruppen 30 år og oppover dominerer opplæringen i språkfag, organisasjons- og ledelsesfag, helse- og sosialfag og i økonomi og EDB-fag. Antall deltakere viser en tilbakegang på 7 prosent fra 1995 og er større for kvinner enn for menn.

2.11. Deltakere i studieforbund, etter alder og emne. 1995-1997. Absolutte tall og prosent

	Deltakere		Alder			Uoppgitt
	I alt	Prosentandel kvinner	14-29 år	30-49 år	50 år og over	
1995 i alt	769 108	56	769 108
1996 i alt	743 808	56	194 056	194 783	111 810	243 159
1997 i alt	711 531	56	206 587	233 957	139 766	131 221
Språkfag	27 208	71	4 818	8 098	6 308	7 984
Estetiske fag og håndverksfag	288 128	62	101 741	92 156	71 846	22 385
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	47 337	58	18 146	11 642	12 095	5 454
Samfunnsfag	29 000	63	6 336	8 263	3 135	11 266
Organisasjons- og ledelsesfag	129 391	48	38 199	46 158	19 188	25 846
Økonomi og EDB-fag	30 179	54	4 265	13 167	4 658	8 089
Helse- og sosialfag	70 170	71	9 180	19 587	9 337	32 066
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	17 362	22	6 853	5 454	1 850	3 205
Realfag, industrifag og tekniske fag	18 112	26	3 564	4 882	836	8 830
Naturbruk, økologi og miljøvern fag	46 980	23	12 440	21 045	9 302	4 193
Tjenesteyting og servicefag	7 474	74	908	3 463	1 204	1 899
Uoppgitt	190	..	137	42	7	4

Kilde: SSBs Studieforbundsstatistikk.

2.12. Studieforbund. Kurs, deltakere og kurstimer. 1997

Studieforbund	Kurs i alt	Deltakere			Kurstimer	
		I alt	Menn	Kvinner	I alt	Med lærer
1997 i alt	64 357	711 531	316 610	394 921	1 908 708	1 515 964
Arbeidernes Opplysningsforbund i Norge	14 537	131 079	56 700	74 379	428 059	347 259
Bygdefolkets Studieforbund	4 479	35 857	25 905	9 952	91 149	52 276
Frikirkelig studieforbund	1 198	13 570	6 614	6 956	32 648	29 057
Høyres Studieforbund	1 694	14 932	6 381	8 551	59 225	58 526
Kristelig Folkepartis Studieforbund	93	1 004	503	501	1 820	423
Stf. for Norske Freds- og Solidaritetsorganisasjoner	567	6 811	3 126	3 685	12 477	8 993
Studieforbundet Populus	1 670	12 173	1 209	10 964	37 637	28 798
Idrettens Studieforbund	3 426	39 695	23 907	15 788	62 958	56 559
Norsk Musikkråd	11 124	169 453	75 339	94 114	440 981	355 658
Norsk Kristelig Studieråd	2 926	41 853	16 644	25 209	70 345	37 144
Samenes Landsforbund/Sámiid Ædnansærđi	11	57	30	27	322	310
Samisk Studieutvalg/Sámi Oahppolávdegoddi	185	863	265	598	15 853	13 047
Senterpartiets Studieforbund	349	2 088	1 206	882	4 823	60
Sosialistisk Opplysningsforbund	353	3 094	1 125	1 969	21 655	9 925
Studieforbundet Folkeuniversitetet	11 044	104 508	37 757	66 751	373 756	314 697
Studieforbundet natur og miljø	2 266	20 588	13 377	7 211	38 956	31 053
Studieforbundet Ny Verden	1 029	7 636	3 005	4 631	38 182	26 119
Venstres Opplysningsforbund	74	775	491	284	1 155	35
Yrkesorganisasjonenes Studieforbund	1 170	10 757	3 219	7 538	20 825	18 888
Studieforbundet AF	1 104	48 099	25 814	22 285	21 920	20 440
Funksjonshemmedes Studieforbund	2 015	19 108	6 250	12 858	44 151	32 628
Folkekulturforbundet	3 043	27 531	7 743	19 788	89 811	74 069

Kilde: SSBs Studieforbundsstatistikk.

I alt 22 studieforbund er godkjent og mottar tilskudd til virksomheten. Studieforbundene er av ulike størrelse og har ulike målgrupper.

Studieforbundene hadde i 1997 opplæringstiltak i 433 av landets 435 kommuner, virksomheten er fordelt mellom alle landets fylker.

2.13. Studieforbund. Kurs, deltakere og kurstimer, etter fylke. 1997

	Kurs i alt	Deltakere			Kurstimer	
		I alt	Menn	Kvinner	I alt	Med lærer
1997 i alt	64 357	711 531	316 610	394 921	1 908 708	1 515 964
Østfold	4 732	47 868	21 953	25 915	149 078	131 087
Akershus	4 458	49 873	20 154	29 719	127 156	102 585
Oslo	5 001	66 928	29 185	37 743	165 742	122 500
Hedmark	3 759	37 035	17 634	19 401	112 716	84 089
Oppland	2 992	34 678	16 676	18 002	82 159	63 956
Buskerud	3 943	39 641	17 400	22 241	112 730	88 919
Vestfold	2 745	30 912	13 863	17 049	81 437	65 892
Telemark	2 178	24 222	11 725	12 497	63 726	54 923
Aust-Agder	1 417	15 061	6 349	8 712	41 541	33 757
Vest-Agder	2 048	22 865	9 500	13 365	54 446	44 409
Rogaland	4 704	52 013	21 980	30 033	140 961	112 730
Hordaland	5 471	63 051	26 130	36 921	156 868	129 800
Sogn og Fjordane	2 038	21 848	10 578	11 270	51 516	38 740
Møre og Romsdal	2 894	35 837	16 161	19 676	86 970	66 831
Sør-Trøndelag	3 656	45 303	21 568	23 735	103 207	85 205
Nord-Trøndelag	3 296	33 534	17 080	16 454	97 721	80 508
Nordland	5 062	49 775	20 906	28 869	146 676	106 150
Troms	2 396	27 782	12 239	15 543	79 967	64 182
Finnmark	1 552	13 078	5 405	7 673	53 683	39 489
Svalbard	15	227	124	103	408	212

Kilde: SSBs Studieforbundsstatistikk.

Opplæring etter nivå

Studieforbundene har ikke eksamensrett, og deltakerne går opp som privatister ved offentlige utdanningsinstitusjoner. Av totalt 28 300 fagbrev i 1997 utgjorde § 20-kandidater 16 800 (59 prosent, jf. tabell 2.5).

Opplæring for særlige målgrupper

Studieforbund driver også opplæring for særlige målgrupper. Ulike grupper av funksjonshemmede utgjør over 90 prosent av deltakerne.

Om statistikken

Data er tidligere blitt samlet inn av Voksenopplæringsforbundet. For 1997 framkommer opplysningene om nivå fra SSBs voksenopplæringsdatabase. Endringer fra tidligere år skyldes delvis dette, samt mer enhetlige kriterier for nivåfastsetting. For nivåfastsetting på høyere nivå må studieplanen være godkjent av offentlig utdanningsinstitusjon.

Om statistikken

Tabell 2.15 viser opplæringsvirksomheten som mottok tilskudd etter § 24 voksenopplæringsloven. Nedgangen i deltakertallet skyldes både underrapportering til SSB og at departementet gir tilskudd til noen opplæringstiltak organisert av andre enn studieforbundene. Inkludert disse gruppene er omfanget i 1997 omtrent det samme som i 1996. SSB-statistikken for særlige målgrupper ble første gang utarbeidet for opplæring gjennomført i 1997.

2.14. Deltakere på kurs med paralleller i offentlig utdanningssystem. 1995-1997

	Grunnskole	Videregående skole	Høyere utdanning	§ 20-kurs
1995	461	13 658	33 229	3 275
1996	16 965	33 198	5 394
1997	734 ¹	18 099	8 915 ²	5 514

¹ Gjelder antall personer. ² Tallet er ikke sammenlignbart med tidligere år, jf. tabell 2.8.

Kilde: Voksenopplæringsforbundet.

2.15. Kurs for særlige målgrupper arrangert av studieforbundene, etter studietimer og deltakere. 1995-1997

	Antall kurs	Studietimer	Deltakere	
			I alt	Prosentandel kvinner
1995	2 633	88 676	21 996	61
1996	2 486	91 625	22 464	62
1997 ¹	2 320	78 999	20 464	64

¹ Nedgang i timer og deltakere skyldes hovedsakelig underrapportering til SSB.
Kilde: 1995 og 1996: KUF. 1997: SSB.

Studieforbundene får også tilskudd til forsøk og utvikling av opplæringstilbud for særlige målgrupper. I 1997 var det avsatt 2 mill. kroner til dette formålet. Blant de største innsatsområdene var opplæring av tegnspråkinstruktører i nettverket for døve og sterkt tunghørte barn. Det er også etablert et nettverk for tiltak for personer med ulike lese- og skrivevansker.

Opplæring av tillitsvalgte

Kurs for representanter for tilsatte i arbeidslivet (tillitsvalgte) gis med tanke på økt likestilling og demokratisering på arbeidsplassen. Kurset skal gi tillitsvalgte minst 30 timer opplæring og strekke seg over minimum 5 dager med minimum 15 deltakere. I gjennomsnitt deltok 21 deltakere per kurs, med en varighet på 45 timer. Det ble avsatt 5 mill. kroner til dette formålet i 1997, noe som utgjorde 9 prosent av søknadsbeløpet.

2.16. Opplæring for tillitsvalgte i arbeidslivet. 1997

	Antall kurs	Antall timer	Antall deltakere	Prosentandel kvinner
1997	93	1 992	57	4 138

Kilde: KUF.

Pedagogisk utviklingsarbeid

Tilskudd til pedagogisk utviklingsarbeid gis etter søknad til konkrete prosjekter som stimulerer nyskaping i studieforbundene. Prosjektene skal ha allmenn interesse og overføringsverdi. I 1997 ble kvalitetssikring av kurs, studieplaner og voksenpedagogiske metoder prioritert i tillegg til dokumentasjon for deltakere i opplæring.

I 1997 ble det bevilget 2 mill. kroner til dette formålet. 17 studieforbund søkte om tilskudd til 51 prosjekter med en samlet søknadssum på nesten 6,5 mill. kroner. Ved tildelingen fikk 20 prosjekter tilskudd. Antallet prosjekter som fikk tilskudd er på samme nivå i 1997 som i 1996.

2.7. Folkehøgskolene

Generelt

Folkehøgskolen i Norge er forankret i egen lov. I samsvar med sine tradisjoner skal folkehøgskolen fremme allmenndanning på ulike alders- og utdanningstrinn. Innenfor denne rammen blir verdigrunnlag og målsetting fastsatt av den enkelte skoleeier. Elevene skal ha fylt 17 år før 1. januar i skoleåret, men det kan tas opp elever som er inntil ett år yngre.

Folkehøgskolen er en folkelig, fri, allmenndannende skole uten krav til pensum eller eksamen fra institusjoner eller organ utenfor folkehøgskolen. Til sammen dekker folkehøgskolene et mangfold av ulike emner, fag og fagkombinasjoner.

Folkehøgskolen gir ingen formell kompetanse, men Stortinget har vedtatt at elevene fra og med skoleåret 1997/98 får 3 konkurransepoeng ved opptak til høyere utdanning, dersom skolene har levert tilfredsstillende skoledokumentasjon og elevframmøtet er registrert til minst 90 prosent.

Virksomheten

På hovedkurset skoleåret 1997/98 fordelte elevene seg slik geografisk: Norge 6 567, Norden 180, øvrige Europa 170, Nord-Amerika 34, Sør-Amerika 11, Afrika 37, Oseania 4 og Asia 51.

Om statistikken

Et årskurs strekker seg over et skoleår, dvs fra august det ene året til mai neste år. I tabell 2.17 refererer tallene seg til både skoleår og kalenderår. Deltakere hovedkurs er derfor heltidsekvivalenter av elever på vårens og høstens hovedkurs. For å kunne gi mest mulig sammenlignbare tall omregnes både deltakere på hovedkurs og kortkurs til årselever. I motsetning til SSBs individbaserte statistikk for folkehøgskolene, er også elever med mindre enn 300 undervisningstimer per år, også talt med.

2.17. Deltakere i folkehøgskolene. 1990-1997

	1990	1992	1994	1995	1996	1997
Deltakere i alt	31 255	31 498	30 843	30 961	27 878	29 474
Deltakere hovedkurs .	12 965	12 955	12 360	11 808	10 914	12 259
Deltakere kortkurs	18 290	18 543	18 483	19 153	16 964	17 215
Deltakere omregnet til årselever i alt	7 742	7 750	7 352	7 075	6 476	7 097
Årselever hovedkurs .	6 899	6 878	6 558	6 248	5 726	6 354
Årselever kortkurs	843	872	794	827	750	743

Kilde: KUF.

I skoleåret 1997/98 er det i gang 79 folkehøgskoler og 3 folkehøgskolelignende tiltak. Av disse er 10 fylkeseide, mens resten er drevet av private organisasjoner og institusjoner. Alle skolene er internatskoler. Det meste av virksomheten er *hovedkurs* på 33 uker. *Kortkurs* med varighet fra 3 dager til 16,5 uker utgjorde ca. 10,5 prosent av virksomheten i 1997. To av de folkehøgskolelignende tiltakene, Norsk Pensjonistskole i Melsomvik og Nordnorsk Pensjonistskole i Sømna, har bare kortkursvirksomhet.

2.18. Elever i folkehøgskolenes hovedkurs, etter alder og kjønn. 1995-1997¹

	I alt	16 år	17 år	18 år	19 år	20-29 år	30-44 år	45-59 år	60 år og over
1995 i alt	12 173	1 287	1 407	1 492	3 475	3 851	413	134	114
1996 i alt	11 353	1 047	1 515	1 266	3 001	3 816	428	152	128
1997 i alt	12 388	1 126	1 301	2 274	4 100	3 035	341	124	87
Menn	4 447	461	565	733	1 192	1 237	149	64	46
Kvinner	7 941	665	736	1 541	2 908	1 798	192	60	41

¹ Tallene i tabellen er for kalenderår, ikke skoleår. Avvik fra Deltakere hovedkurs i tabell 2.17 skyldes omregning av deltidselver til heltidsekvivalenter, i tillegg noe mangelfull rapportering på alder.

Kilde: KUF.

2.19. Elever i folkehøgskolenes hovedkurs, etter hvilken utdanning de gjennomførte våren/høsten før de begynte på kurset. 1995-1997¹

	I alt	Grunnskole	Videregående skole et år	Videregående skole to år	Videregående skole tre år	Høyere utdanning	Annen utdanning
1995	12 044	2 595	1 628	1 084	5 586	540	611
1996	11 522	2 476	1 428	956	5 509	627	526
1997	12 201	2 001	1 186	805	7 443	676	90

¹ Tallene i tabellen er for kalenderår, ikke skoleår. Avvik fra Deltakere hovedkurs i tabell 2.17 skyldes omregning av deltidselver til heltidsekvivalenter, i tillegg noe mangelfull rapportering på bakgrunn.

Kilde: KUF.

Kortkursene har emner og temaer over et vidt spekter, mens hovedkursene profilerer seg på noen fag- og emneområder. Opplegg og timeplan på hovedkursene gir elevene anledning til i noen grad å velge ut sitt eget opplegg, men de aller fleste skolene har en kjerne av fellesfag og temaer som alle elevene må delta i.

Veksten i virksomheten i 1997 kom i aldersgruppen 18-19 år, og særlig blant kvinner. Offentlig driftstilskudd gis med 5/6 fra stat og 1/6 fra fylkeskommune. Undervisningen dekkes gjennom driftstilskuddet. Elevene betaler oppholdspengene (kost og losji) på ca. 950 kr per uke, eller rundt 3 800 kr per måned, og for bøker, skolemateriell, skoleturer o.l.

2.8. Fjernundervisningsinstitusjonene

Generelt

Fjernundervisning i voksenopplæringen har som formål å gi voksne kvinner og menn muligheter til å skaffe seg grunnutdanning og etter- og videreutdanning tilpasset deres livssituasjon, ved hjelp av tilrettelagt undervisningsmateriell og kommunikasjon med lærer. Fjernundervisning åpner for alternative og fleksible utdanningsveier på alle nivåer og vil være viktig for å imøtekomme framtidige behov i voksenopplæringen.

Fjernundervisning kan organiseres på forskjellige måter. Enkeltelever eller grupper av elever kan delta i undervisning per korrespondanse. I tillegg brukes telefon,

telefaks, tv, video, datakonferanser eller Internett. Undervisningen kan også omfatte støtteundervisning i form av sentrale eller regionale samlinger. I såkalt kombinert undervisning får elevene lokal støtteundervisning. I alt 16 frittstående institusjoner var per 1. januar 1998 godkjent med rett til statstilskudd. Norsk Forbund for Fjernundervisning (NFF) er fellesorgan for godkjente fjernundervisningsinstitusjoner. NFF er medlem i den internasjonale organisasjonen for fjernundervisning – International Council for Distance Education (ICDE) – som har sitt sekretariat i Norge.

Virksomheten

Alle kurs ved fjernundervisningsinstitusjonene blir normert med studietimer, med utgangspunkt i et studieår fastsatt til 1400 studietimer og 20 vekttall. I 1997 ble det gjennomført i alt 7 339 475 studietimer.

I 1997 var det ca. 83 000 innmeldinger til og ca. 52 000 fullføringer av brevkurs. Antall fullførte brevkurs var over 13 000 lavere i 1997 enn i 1993. Aldersgruppen under 30 år har hatt den største reduksjonen, med over 10 700 færre fullførte brevkurs i 1997 enn i 1993. Omregnet til helårsstudenter hadde fjernundervisningsinstitusjonene et samlet opptak på vel 8 000 og det var om lag 5 200 helårsstudenter som fullførte kurs i 1997. Statstilskuddet til godkjente fjernundervisningsinstitusjoner tilsvarte et gjennomsnittlig tilskudd på i underkant av 5 000 kr per helårsstudent i 1997.

2.20. Fjernundervisningsinstitusjoner. Deltakere som fullførte kurs, etter institusjon. 1993, 1995 og 1997

Institusjon	Deltakere		Alder			Uoppgitt
	I alt	Prosentandel kvinner	Under 30 år	30-59år	60 år og over	
1993 i alt	65 346	50	21 464	33 821	458	9 603
1995 i alt	61 248	54	14 528	31 823	247	14 650
1997 i alt	52 207	55	10 719	27 575	257	13 656
Bankakademiet	2 207	70	2 207
FB Fjernundervisning	7 468	89	607	2 252	42	4 567
Luftfartsbrevskolen	642	10	42	600
Natur og Næring Fjernundervisning	2 732	19	182	194	41	2 315
NKI Fjernundervisning	15 828	26	4 328	11 175	51	274
NKS Fjernundervisning	17 620	87	4 213	11 943	59	1 405
Norges Byggscole (TO)	1 860	6	689	1 152	2	17
Opplæringskonsult AS	1 296	27	640	651	5	0
PIL-skolen	899	10	1	898
TI Fjernundervisningen	325	5	49	112	1	163
VVS Fjernundervisning	1 162	1	2	54	0	1 106
Andre institusjoner ¹	168	..	9	42	13	104

¹ Omfatter: Biblia Fjernundervisning, Brevskolen for alle, IMI-skolen, Kristen Brevskole og Norsk Språkinstitutt.
Kilde: KUF.

Om statistikken

Antall deltakere i tabell 2.20 er ikke nødvendigvis det samme som antall personer da en og samme person kan ta flere kurs samtidig. En deltaker regnes å ha fullført et kurs når 75 prosent av kurset er gjennomført. Pga. ulike innmeldingstidspunkt og ulik progresjon hos den enkelte deltaker, vil ikke antall innmeldinger sammenholdt med antall fullføringer uten videre gi et riktig bilde av frafallet.

Studieaktiviteten totalt i perioden 1995-1997 var klart høyest i helse- og sosialfag og i samfunnsfag. Nedgangen i aktivitet fant sted hovedsakelig ved de frittstående kurs, mens den er mindre for kurs innen høyere utdanning og videregående opplæring.

Ca. 2/3 av de innmeldte kursdeltakerne tilhørte aldersgruppen 20-39 år. Gjennomsnittsalderen var godt over 30 år. Kvinneandelen var 55 prosent totalt sett, og høyere i kombinerte kurs enn i individuell fjernundervisning.

30 prosent av opplæringen var høyskole- og universitetskurs, 30 prosent var kurs som forbereder til eksamen ved videregående skole og 40 prosent var frittstående kurs uten paralleller i offentlig skoleverk, hovedsakelig spesialiserte og yrkesspesifikke kurs med eksamen i fjernundervisningsinstitusjonenes egen regi. Nivåbetegnelsen samsvarer med tilsvarende i skoleverket.

2.21. Studieaktivitet i fjernundervisning omregnet til helårsstudenter, etter utdanningsnivå. 1995-1997

Utdanningsnivå	1995	1996	1997
I alt	6 202	5 937	5 243
Høyere utdanning	1 645	1 761	1 583
Videregående opplæring	1 553	1 631	1 588
Frittstående kurs	3 004	2 545	2 072

Kilde: KUF.

2.22. Studieaktiviteten i fjernundervisning omregnet til helårsstudenter, etter hovedemne. 1995-1997

Hovedemne	1995	1996	1997
I alt	6 202	5 937	5 243
Språkfag	193	260	144
Estetiske fag og håndverksfag	257	275	180
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	86	62	61
Samfunnsfag	1 063	1 159	1 005
Organisasjons- og ledelsesfag	660	624	646
Økonomi- og EDB-fag	544	510	464
Helse- og sosialfag	1 598	1 322	1 101
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	305	268	247
Realfag, industrifag og tekniske fag ..	681	666	638
Naturbruk, økologi og miljøvern fag ..	264	274	203
Tjenesteyting og servicefag	551	517	470
Uoppgitt emne	0	0	83

Kilde: KUF.

3. Ressursbruk i voksenopplæringen

Om statistikken

Tabell 3.1 inneholder bevilgninger til voksenopplæring over statsbudsjettet. Bildet av ressursbruken er ufullstendig ved at kommunenes, fylkeskommunenes, universitetenes og høyskolenes ressurser til voksenopplæring ikke er tatt med her. Heller ikke private tilskudd er med. Investeringer i opplæring i regi av arbeidslivet og kostnader som den enkelte voksne selv betaler, er heller ikke medregnet. Statstilskudd til grunnskole og videregående opplæring for voksne i henholdsvis kommunal og fylkeskommunal regi er en del av rammeoverføringene til disse sektorene og er ikke tatt med i oversikten.

For innvandrere og flyktninger som har deltatt på kurs i norsk med samfunnskunnskap, er språkprøven i norsk for fremmedspråklige voksne gratis første gang. Kandidater som ikke har deltatt på kurs, og kandidater som vil ta prøven på nytt, må betale en egenandel på 500 kr.

Det er anledning til å ta kursavgifter for opplæring arrangert av studieforbundene og fjernundervisningsinstitusjonene.

Ved folkehøgskolene betaler elevene i gjennomsnitt ca. 30 000 kr for et studieår, primært for internatopphold. I tillegg kommer utgifter til materiell, studieturer, ekskursjoner o.l.

Med unntak av arbeidsmarkedstiltaket "vikar plass for ledige" er det ingen offentlige ordninger for studiepermisjon. Det er imidlertid ulike ordninger i overenskomster og avtaler på enkeltbedrifter, innenfor de enkelte bransjer og mellom partene i arbeidslivet, som gir muligheter til permisjon og støtte til opplæring.

KUF har ikke fullstendige opplysninger om kommunenes og fylkeskommunenes utgifter til voksenopplæring. De statlige tilskuddene til voksenopplæring inngår i hovedsak i rammeoverføringene til kommuner og fylkeskommuner. Det er øremerkede tilskudd til opplæring for voksne innvandrere.

3.1. Bevilgninger til voksenopplæring over statsbudsjettet. 1994-1997. Millioner kr¹

	1994	1995	1996	1997
Bevilgning over kategori				
07.50 i statsbudsjettet	941,6	913,8	944,4	972,1
Studieforbund	209,5	209,5	211,6	206,3
Herav				
Særlige målgrupper i regi av studieforbundene .	22,1	22,1	22,2	22,7
Folkehøgskolene	353,2	348,4	352,5	343,4
Statens ressurs- og voksenopplærings senter	38,8	38,5	43,5	41,5
Voksne innvandrere	276,3	296,5	265,3	310,5
Fjernundervisning	45,7	45,5	45,2	36,6
Opplæring for tillitsvalgte	5,0	5,0	5,0	5,0
Arbeidsmarkedsopplæringen	2 284,0	1 887,0	1 666,0	1 342,0

¹ Tallene for 1994-1996 er regnskapstall. Tallene for 1997 er bevilgningstall. Kilde: KUFs budsjettproposisjoner.

Følgende voksenopplæringstilbud dekkes av det offentlige (det skal ikke tas kursavgifter):

- Grunnskoleopplæring for voksne
- Videregående opplæring for voksne
- Arbeidsmarkedsopplæring
- Norskopplæring for voksne innvandrere

For grunnskoleopplæring og videregående opplæring må de voksne elevene betale sine bøker selv, og det er en eksamensavgift for privatister på 210 kr per eksamen i videregående opplæring for første gang, og 420 kr hvis en tar eksamen opp igjen.

Vedlegg fra KUF

Forskning og utvikling

Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI) i Trondheim er en statlig institusjon som har et nasjonalt ansvar for å drive forskning om voksenopplæring. NVI bidrar til å bygge opp kompetanse om voksenopplæring ved universiteter og høyskoler. Instituttet gir informasjon om og veiledning i nyskappingsarbeid innenfor voksenopplæring og folkeopplysning og driver i tillegg oppdragsforskning innenfor gitte rammer.

Sentralt i instituttets faglige virksomhet i 1997 stod evalueringen av Reform 94 og arrangementet av Den 8. nordiske forskningskonferansen i folkeopplysning og voksenopplæring.

Norsk Fjernundervisning (NFU) er et statlig kompetansesenter for fleksibel læring og fjernundervisning. En stor del av NFUs prosjekter er oppdragsvirksomhet.

Statens ressurs- og voksenopplæringscenter (SRV) er en statlig opplæringsinstitusjon som gir ordinær og alternativ videregående førstegangsopplæring. En viktig del av SRVs virksomhet er forsøks- og utviklingsarbeid for voksne, oppdragsundervisning og voksenpedagogikk.

I 1997 fikk SRV i oppdrag å starte opp og drive et forum for forskning og utviklingsarbeid i den hensikt å stimulere til erfaringsutveksling og samarbeid blant voksenopplæringsmiljøer som arbeider med prosjekter. SRV vil i den sammenheng arrangere samlinger for organisasjoner/institusjoner som har fått tilskudd fra KUF til FoU-prosjekter og samarbeide med sentrale parter innenfor voksenopplæringen.

Internasjonalt samarbeid

Det er et betydelig engasjement for internasjonalt samarbeid innenfor norsk voksenopplæring. De mest sentrale samarbeidsorganer er Nordisk Ministerråd, EU/EØS, OECD, UNESCO og Europarådet.

Nordisk Ministerråd har utarbeidet en handlingsplan for perioden 1997-2000. Sentralt i dette arbeidet står bl.a. nordisk samarbeid med nærområdene (Nordvest-Russland og Baltikum), et forskningsprosjekt om opplæring i arbeidsliv og læringsmiljø og et nordisk prosjekt om informasjonsteknologi og problemstillinger voksne møter ved bruk av ny teknologi. Det arbeides også med et fellesnordisk prosjekt for opplæring i voksenpedagogikk.

Gjennom **EØS-avtalen** deltar Norge i utdanningssamarbeidet med **EU**. Utdanningsprogrammene "Leonardo da Vinci" og "Socrates" er begge relevant for voksenopplæring, det første med hovedvekt på yrkesutdanning og det andre på allmennutdanning. I Norge er det opprettet et felles nasjonalt utvalg for begge programmene der bl.a. voksenopplæringsmiljøene og arbeidslivets parter er representert. Ansvar for norsk koordinering av Sokrates-programmet er lagt til Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) ved Universitetet i Bergen. Oppfølging av Leonardo-programmet er lagt til Leonardo Norge ved Teknologisk Institutt (TI).

OECD besluttet på ministerrådsmøtet i 1996 en helhetlig satsning mot livslang læring for alle. Fra norsk side er arbeidet fulgt opp gjennom deltakelse i flere langsiktige tiltak slik som INES-prosjektet, for bl.a. å finne fram til sammenlignbare indikatorer og data for utdanningsnivå, deltakelse i arbeidsstyrken og ledighetsrater. Resultatene fra arbeidet offentliggjøres i den årlige publikasjonen Education at a Glance.

Norge deltar nå i et prosjekt for å kartlegge leseferdigheten i den voksne befolkningen (SIALS-prosjektet). Den internasjonale rapporten fra SIALS forventes å være ferdig høsten 1999.

Norge deltar også i en OECD-studie om voksenopplæring som tiltak mot ekskludering fra arbeids- og samfunnsnivå. Rapporten fra studien forventes å foreligge våren 1999.

Utdanningssamarbeidet i **Europarådet** var i 1997 preget av konferansen for europeiske utdanningsministre holdt i Kristiansand under temaet "Education 2000: Trends, Common Issues and Priorities for Pan-European Cooperation". Norge deltar i de nye utdanningsprosjek-

tene som i årene 1997 og 1998 igangsettes innenfor områdene historie, demokratiopplæring og fremmedspråk, og KUF er engasjert i prosjektet "Education for democratic citizenship".

UNESCOs verdenskonferanse i 1997 diskuterte utfordringene det er å gjøre livslang læring til en livsstil og utvikle en bred forståelse og gode system for læring for hele den voksne befolkningen. Sluttdokumentet fra konferansen, deklarasjonen om voksenopplæring og en handlingsplan for fremtiden gir UNESCO et nytt og utvidet grunnlag for å arbeide med voksenopplæring.

Vil du vite mer om voksenopplæring i Norge?

Disse tidsskriftene gir nyttig informasjon:

Curriculum Vitae	Tidsskrift for folkeopplysning og voksnes læring Voksenopplæringsforbundet Bestilling: Vofo, Boks 560-Sentrum, 0105 Oslo Tlf.: 22 41 00 00, faks: 22 33 40 85
NVI-nytt	Meldingsblad om forskning om voksenpedagogikk Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt Bestilling: NVI, Nedre Bakklandet 60, 7014 Trondheim Tlf.: 73 99 08 40, faks: 73 99 08 50
Folkehøgskolen	Norsk Folkehøgskolelag Bestilling: Karl Johansgt. 12, 0154 Oslo Tlf.: 22 41 66 75, faks: 22 41 52 68
Kristen Folkehøgskole	Noregs Kristelege Folkehøgskolelag Bestilling: Grensen 9 a, 0159 Oslo Tlf.: 22 39 64 50, faks: 22 39 64 51
Forum for fjernundervisning	Meldingsblad om fjernundervisning Norsk forbund for fjernundervisning Bestilling: NFE, Gjerdrumsvei 12, 0486 Oslo Tlf.: 22 95 06 30, faks: 22 95 07 19
Dialog	Tidsskrift for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring Nordens Folkliga Akademi Bestilling: NFA, Boks 12024, S-402 41 Gøteborg

Nyttige adresser

NAVN	ADRESSE	STED	TELEFON	TELEFAKS
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF), VO-avd.	Postboks 8119 Dep	0032 OSLO	22 24 76 61 22 24 76 89	22 34 95 42
Arbeidsdirektoratet	Postboks 8127 Dep	0032 OSLO	22 94 24 00	22 94 27 50
Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI)	Nedre Bakklandet 60	7014 TRONDHEIM	73 99 08 40	73 99 08 50
Norsk Fjernundervisning (NFU)	Pilestredet 56	0067 OSLO	22 56 43 10	22 56 43 11
Statens ressurs- og voksenopplæringscenter (SRV)	Postboks 343 Økern	0513 OSLO	22 22 04 54	22 22 09 10
Nasjonalt læremiddelsenter (NLS)	Boks 8194 Dep	0034 OSLO	22 47 65 00	22 47 65 53
Voksenopplæringsforbundet (Vofo)	Boks 560-Sentrum	0105 OSLO	22 41 00 00	22 33 40 85
Folkehøgskolerådet (FHRS)	Karl Johansgt. 12	0154 OSLO	22 41 66 75	22 41 52 68
Norsk Forbund for Fjernundervisning (NFF)	Gjerdrumsvei 12	0486 OSLO	22 95 06 30	22 95 07 19
Sokrates Norge, SIU	Det norske universitetsråd	5020 BERGEN	55 54 67 00	55 54 67 20
Leonardo Norge, Teknologisk Institutt (TI)	Postboks 2608 St. Hanshaugen	0131 OSLO	22 86 50 00	22 20 18 01
Nordisk Ministerråd (NMR)	Store Strandstræde 18	DK-1255 KØBENHAVN K	+ 45 33 96 02 00	+ 45 33 93 35 72
Nordens folklige akademi (NFA)	Nya Varvet Box 12024	S-402 41 GÖTEBORG	+ 46 31 69 56 00	+ 46 31 69 09 50
Statens utdanningskontorer (SU)				
Østfold	Boks 475	1502 MOSS	69 24 70 00	69 24 74 01
Oslo og Akershus	Postboks 8105 Dep	0032 OSLO	22 00 38 00	22 00 38 90
Hedmark	Vangsveien 73	2300 HAMAR	62 51 24 90	62 52 82 30
Oppland	Storgt. 170	2600 LILLEHAMMER	61 26 60 00	61 26 06 88
Buskerud	Postboks 1613	3007 DRAMMEN	32 26 69 40	32 89 52 35
Vestfold	Postboks 2213 PT	3103 TØNSBERG	33 37 10 00	33 37 24 25
Telemark	Cappelensgt. 11-13	3718 SKIEN	35 50 33 50	35 50 33 55
Aust-Agder	Tollbodgt. 1 Postboks 264	4801 ARENDAL	37 02 50 25	37 02 47 73
Vest-Agder	Tinghuset	4610 KRISTIANSAND	38 07 62 65	38 07 60 15
Rogaland	Statens Hus Postboks 358	4001 STAVANGER	51 56 87 00	51 56 87 45
Hordaland	Markeveien 7 Postboks 614	5001 BERGEN	55 23 75 00	55 23 75 10
Sogn og Fjordane		5840 HERMANSVERK	57 65 54 00	57 65 41 90
Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6400 MOLDE	71 25 88 16	71 25 88 27
Sør-Trøndelag	Statens Hus	7005 TRONDHEIM	73 94 90 11	73 94 93 53
Nord-Trøndelag	Postboks 2534	7701 STEINKJER	74 16 80 00	74 16 83 69
Nordland	Postboks 1094	8001 BODØ	75 50 08 50	75 52 35 02
Troms	Strandveien 13	9005 TROMSØ	77 64 24 00	77 64 24 01
Finnmark	Damsveien 1	9800 VADSØ	78 95 05 55	78 95 42 01